

העם

הקורבנות האפריקאי

סיסמא שהתנוססה על גבי אחד הוחר למ"ם האחרונים של צה"ל שנטשו בי שבוע ושעבר את הגדה המערבית של תעלת סואץ. לפני החזרתה לידי המצרים: "משה דיין, אל תתפטר - לך הביתה!"

יחסי חוץ

סטירת לחי

יש ממשלה? אין ממשלה?

הנרטי קסינינג'ר

לא איכפת

אם היה דרוש פרט נוסף שיוכיח את אפסות-הכוחות של מדיניות ממשלת-יש"ר, הרי הוא ניתן השבוע.

ישראל היתה אחוזה בציפויני משבר פנימי ממדרגה ראשונה - הגדול ביותר

קסינינג'ר

משבר? איזה משבר?

מזה שנים. ראש-הממשלה השתדלה להי קים ממשלת-מינוס, דיין הודיע שיחרים אותה, המפלגות עסקו בתימרונים של הרגע האחרון.

במצב מעין זה, אין ממשלה רגילה לקבל אורחים רמיים-מלכה. בייחוד כשאלה חובי עם ממנה הכרעות חשובות. בדרך כלל, אין צורך לבקש את האורחים לדחות את ביקוריהם. האורחים עצמם מבינים שאין השעה כשרה לביקור, ושיש לחכות עד להתייעצות המצב.

לא חשוב. אולם השבוע הודיע ניכסון שהוא משגר את הנרי קסינינג'ר למרחב - לא לשם טיול, אלא לשם השגת הסכם צבאי חשוב בחזית הישראלית-סורית.

קסינינג'ר עצמו ארו על מיבשרת-השייניים שלו, יצא לדרך.

הוא לא היה עושה זאת, אילו שרר משבר ממשלתי במצריים או בסוריה. אך מכיוון שדווקא במדינות אלה נוצרו התי נאים להתקדמות נוספת לקראת הסדר (ראה להלן), החליט לבוא.

העובדה שאין בישראל ממשלה יעילה לא הטרידה אותו. היה זה כאילו אמר: "תצטרכו ממילא לקבל את התוכנית ש-תתגבש בין ארצות-הברית ומדינות-ערב. מכיוון שלא תוכלו להתנגד, לא חשוב מה המצב הפורמלי של ממשלתכם."

קסינינג'ר אינו מתכוון להרע לישראל. הוא רק בטוח שהוא עצמו מבין את האיני-טרם האמיתי של ישראל יותר טוב מאשר גולדה מאיר ושותפיה לעת-מצוא.

יתכן שהוא צודק בכך.

יחסים מרחביים

הנשק הסודי מכזיב שוב

"אי אפשר לסמוך עוד

על הערבים - אפילו

לא על הסורים..."

כל מי שחושש מפני ההסדר-הכפוי המצוי באמתחתו של הנרי קסינינג'ר, התנחם עד כה בנחמה אחת: "אפשר לסמוך על הסורים".

זהו הנשק הסודי, שעמד עד כה לממ שלת-ישראל בכל מאבקה נגד הסדר כפוי: הערבים עצמם חיבלו בהסדר כזה. בגלל מילחמותיהם הפנימיות, ואייכולתם לנקוט קו רציונלי, לא אפשרו הערבים לוויילאם רוג'רס ולגוגאר יארינג לכפות הסדר על ישראל.

אבל המצרים הכזיבו. הם פעלו לפתע לפי ההגיון, קיבלו את הצעות קסינינג'ר, כאשר השיג קסינינג'ר את הפרדת הכור חות עם המצרים. נותרה רק תיקויה אחר רונה: הסורים לא יסכימו, ואכן, הסורים לא באו ל'זנבה, סירבו למסור את רשימות השבויים, המצרים נפלו על השכל, הת נחם סקיד בכיר בירושלים בקול רם, אבל על הסורים אפשר לסמוך. הם מטרופים. השבוע נסתבר שגם על הסורים אי אפשר עוד לסמוך.

חוץ מברקים ורעמים. בעוד ש-ישראל היתה עסוקה בסערותיה הפנימיות, בברקים של משה דיין וברעמים של הר משא-המתן הקואליציוני, קרו דברים רבי-משמעות במרחב.

מועמר קאפי הופיע פיתאום בקאהיר, נאם בפני "מועצת האומה" (הכנסת ה-מצרית), התנצל בפומבי בפני אנוואר אל-סאדאת ושיבח אותו.

זאת היתה הפנית מדהימה. קאפי היה המבקר העיקרי של סאדאת. תחילה כעס עליו מפני שפתח במליחמה מבלי להתייעץ עימו. לאחר מכן כעס עליו שיבעתיים על שסיים את המליחמה בהפסקת-אש, תחת לצעוד בראש הצבא המצרי המנצח לעבר ישראל.

אולם הגבורה המילולית של קאפי לא הנחילה לו עלי-דפנה. משהו קרה בעולם הערבי, ההמונים שוב אינם נוהרים אוטר-מסית אחרי מי שנוקט בקו הקיצוני ביותר. תחת לכד סביבו את העולם הערבי, מצא קאפי את עצמו בכירוד גובר הולך, ועי דות-הפיסגה התקיימו בילעדיו. הכרזת-האיי חוד שלו עם תוניסיה נכשלה ומתה.

אותה שעה הלכה וגדלה יוקרתו של סאדאת, שנראה ערבים כמנצח במליחמה ובמהלכים המדיניים כאחד. בפעולה סב-לנית הידק סאדאת אל קשריו עם פייצל הסעודי, בומדיאן האלג'ירי ואסד הסורי, נוצר גוש של מדינות, המאפשר למצריים להתקדם בדרך להסדר - דבר שעבד-אל נאצר הגדול לא הצליח להשיגו מעולם. קאפי הוא תימהוני, אך לא טיפש. הוא חסיק את המסקנה, כרע בן פני סאדאת. ביקש ממנו לתווך בינו ובין פייצל, המלך הבוגר.

עראפאת מתגבר. להמלכים אלה יש השלכות מרחיקות-לכת לבני המשך שלי חותו של קסינינג'ר. בין השאר:

- נותרה רק מדינה ערבית אחת המת-נגדת לקו של אל-סאדאת: עיראק. אך יריבתה המסורתית הזאת של מצריים עשו קה בסיכסוך עם שכנתה איראן, ואינה יכו לה עוד להפעיל השפעה רבה בעולם ה-ערבי, כשהיא מבודדת לגמרי.
- עם הצטרפות קאפי לקו סאדאת, אבד הגיבוי הלובי לחלקים הקיצוניים של תנועת הפידיאין הפלסטינית. הדבר מג-ביר בהרבה את כוחו של יאסר עראפאת לכפות על אירגון השיחרור הפלסטיני הסי-כמה להסדר עם ישראל, והקמת מדינת פלסטינית בגדה וברצועה. דבר זה עשוי לאלץ את קסינינג'ר לשתף את הפלס-טינים במשאומתן.
- המצב החדש נותן גיבוי מתאים ל-מישטר הסורי, שחשש עד כה להיצטרף בגלוי לקו של הסדר עם ישראל. עכשיו, כאשר כימעט כל העולם הערבי קיבל את הקו של סאדאת, אי שרעל מניעה להסכמת סוריה להסדר - וכך נוצרו כל התנאים להפעלת המכש של קסינינג'ר למען הסדר.

הנשק הסודי ביותר של ממשלת-ישראל במאבק נגד הסדר כפוי - הערבים - אבד.

הוא הילך... לא?

הדבר בא לידי ביטוי במאמר שפרסם השבוע האלוף (מיל), מתי פלד במעריב, בו מתח ביקורת קטלנית על הנהגתו של דיין במליחמת יום-הכיפורים. על סמך הפרוטוקול של מסיבת-העורכים המפורס-מת, שדיין עצמו פרסמו. בניתוח קר ועני-ייגי הוכיח פלד שביום הרביעי של המיל-חמה היה דיין אובד-עצות, חסר כל תפיסה איסטראטגית, עלה נידף שיכול היה לגרום לאסון גדול עוד יותר, לולא התעלם הי מטכ"ל מעצותיו.

דיין הרגיש גם כי סמכותו כשר-הביטחון בעיני המפקדים הבכירים בצה"ל נשמטה. למרות שבכנס סגל הפיקוד הבכיר בצה"ל העז רק קצין אחד לדבר גלויות נגדו, זכה קצין זה, אחרי שסולק מהכנס בהבעות הודהות רבות מצד חבריו, קיבל ברכות וזריפריחים על אומץ-ליבו הציבורי. הגילויים של עוינות כלפיו בצמרת מי-פ-לגת-העבודה עוד הגבירו את החשש של דיין מפני המסקנות ההולכות וקרבות. דיין ידע שלא זו בלבד שחבר דמוקלס תלוייה על ראשו, אלא ששערת-הסוס הר-קה הולכת ונשחקת.

הוא החליט שזא לחכות עד שי-השערה תיקרע, והחרב תרר על ראשו.

התיווך - שלא תיווך

חייד ותיק יודע דיין שכאשר הוא נקלע למצב-בישי, כדאי לשנות את המ-צב על-ידי פעולה יוזמה ומפתיעה. את זאת עשה השבוע. הוא הודיע שלא יהיה שר בממשלה הבאה.

הדבר נעשה, למראית עין, ללא כל קשר לפעולה ועדת-אגרנט, שנשכחה זמנית בי-המולת המשאומתן הקואליציוני. דיין עצ-מו המציא סיבה אחרת לגמרי: הפעולות החתרניות נגדו בצמרת מפלגת-העבודה ובסיעתה בכנסת. כאשר התפוצצה הפצצה, הצביעו חסידיו במיוחד על שאילתא של ח"כ המערך הצעיר יוסי שריד, איש-אמונו המקורב של פינחס ספיר. שריד שאל את שר-הביטחון על סילוק קצין בכיר מפרוים של קצינים, אחרי שהעז לתבוע שם את פיטוריו של דיין, בנוכחותו (העולם הזה 1903, "מישור המחניטים").

הצצה היא שזה אינו מסתדר עם העובדות. השאילתא של שריד הונשה יומיים אחריו שריון הר-דיע לגולדה על אי-הצטרפותו ל-ממשלה הבאה, ואיש לא ידע עתיה קודם לכן.

גם שאר הטענות של דיין וחסידיו לגבי החתירה נגדו במפלגה היו בלתי-רציוניות, כבואן ממנו. שהרי דווקא דיין יזול מאז ומעולם בחבריו במפלגה, התעלם מכל צורך לשתף עימם פעולה לטובת המפלגה, ובכלל הפגין את סלידתו מהמערך.

כך, למשל:

- סירב דיין, בבחירות האחרונות, לי-השתתף בתעמולת-הבחירות של המערך, ולא הסתייג אף מחסידיו, אנשי ע"מ, ש-קראו בשמו להצביע בעד הליכוד.

- אמר דיין לפני הבחירות שלדידו אין הבדל בין יהושע רבינוביץ ובין שלמה ("צייץ") להט בראשות עיריית תל-אביב, וכך נתן השטר לחסידיו להצביע בעד מו-עמד הליכוד. עוד לפני שנכנס להט לתפי-קידו, הוזמן על-ידי דיין להשתתף במסיבה שנערכה בביתו לכבוד הנרי קסינינג'ר - בעוד שרבינוביץ, איש הגוש, לא הוזמן לביתו מעולם.
- דיין הכריז שהוא קרוב יותר

את החרכות המפורסמות ביותר ב-היסטוריה היתה תלוייה מעל לראשו של גבר בשם דמוקלס.

דמוקלס הנ"ל היה אציל בחצרו של דיוניסיוס, העריץ של העיר סיראקוס ב-סיציליה. הוא התניף לרוזן והעלה על נס את אושרו המופלג.

העריץ החליט ללמדו לקח, ולהראות לו שאין בעולם אושר בטוח. הוא הזמינו ל-סעודה חגיגית.

שם מצא דמוקלס את עצמו יושב מתחת לחרב, שהיתה תלויה מעל לראשו כשערה אחת ויחידה של סוס.

החרב של אגרנט

מה שדיין דומה מזה כמה חודשים לדמוקלס זה, חרב תלוייה מעל לראשו - ובה טמון ההסבר העיקרי למעשיו התי-מוהים.

מייד אחרי מליחמת יום-הכיפורים, כאשר גברה התביעה לסלק את האשמים למחד-לים, החליטה הממשלה למנות ועדת-חקירה שתבדוק את האחריות למה שקרה. בשעתו זה נראה כטכסיס מוצלח מאד, כדי להוציא את עניין המחבלים ממערכת-הבחירות. היה ברור שהחקירה תהיה ממושכת, וביתניים העניין נדחה.

כאשר באו כטענות אה שרי-הביטחון, יבול היה להכריז בגאווה שאם תמצא הוועדה פגם במעשיו, הוא יתפטר. עד אז אין לבוא אליו בדרישה להתפטרות.

מאז עבר זמן רב. טחנות ועדת-אגרנט טוחנות לאט. אולם מועד סיום עבודתה הולך ומתקרב - ולפתע חש דיין שאסון גדול מתגשר עליו.

תחילה האמין דיין שוועדת-החקירה לא תוכל לגרום לו צרות רבות מדי. הוא האי-מין שעם הזמן תחלוף הרגישות הציבורית למחבלים. הוא גם לא חשש מפני ועדה ש-שלושה מבין חמשת חבריה הם אזרחים הרחוקים מן הצבא, ואחד משני הקצינים בה נטש את צה"ל לפני מעלה מ-20 שנה. באופטימיות הרגילה שלו האמין ש-כבוא העת יחלוף גם עניין זה על פניו, מבלי להזיק לו יותר מדי.

אולם מזה כמה שבועות יודע דיין שזאת היתה אשלייה. הוועדה התעטפה במעטה עבה של סודיות אמיתית, שהיא נדירה בארץ. גם לדיין לא הודלפו דיוניה. כאשר הוזמן סו-סוף למסור את עדותו, הוא נדהם.

הוועדה התייחסה אליו בחומרה רבה. השאלות היו נוקבות, ולעניין, השופטים והקצינים חקרוהו ללא רחמים, עד שהחל מרגיש את עצמו כנאשם על ססלי-הנאש-מים.

בצאתו מן הוועדה, לא נותר ספק לדיין: המסקנות עזוזות הזיות המורות מאד לגבי. הוועדה עזולה לקבוע שעניו אישית רובץ חזק ניכר מן האחריות ראסון.

דיין ידע שאם אכן תהיינה מסקנות כא-לה, יהיה עליו להתפטר בניסיונות מבישות. והדבר עלול לשים קץ לקאריירה הפולי-טית שלו.

פרשת מוטי אשכנזי החמירה את המצב. בניסיונות אהרות היה דיין מתעלם ממעשיו של גיבור המוצב הצפוני, מתייחס אליו כאל עוד תימהוני המטריד את האיש הג-דול. אולם אשכנזי הוכיח לדיין שהרגישות הציבורית לפרשת המחבלים עודנה ערה וחריפה, ושהיא עשויה לגדול לקראת פיר-סום דו"ח הוועדה.